

De genade van de slaap



Christophe Schollaert

*De genade van de slaap*

Rotterdam

Bookmundo

2025

*Wenn alle untreu werden,  
So bleib' ich dir doch treu;  
Daß Dankbarkeit auf Erden  
Nicht ausgestorben sei.*

Novalis

## *PROLOOG*



## *Opmaat*

Wat ik schrijf ligt op  
tafel, op straat, te grabbel.  
Uw wil geschiede.



*UIT HET DAGBOEK VAN EEN OUDE MONNIK*

(kwatrijnen)

*They also serve who only stand and wait.*

John Milton

### [1] Vox caelestis I

Of je nu waakt, of slaapt en droomt, steeds blijft een stem  
je rust verstoren, je verzoeken, je met klem  
verzoeken aan alles te verzaken, en niemand,  
niemand te vertrouwen die niet vertrouwt op Hem.

### [2] Vox caelestis II

Of U bestaat of niet, bij U kan ik terecht.  
Dat U in mijn hoofd leeft, maakt U niet minder echt.  
Reeds in mijn jeugd deed Uw aanwezigheid zich gelden.  
“Ik laat je nooit meer los.”, heeft toen een stem gezegd.

### [3] Gratitude I

Ik dank U, Heer, dat U mij waardig hebt bevonden  
Uw roepstem te verstaan, ondanks mijn vele zonden;  
en dat, de mens tot heil, Uw reinigende bloed,  
in wijn getransformeerd, blijft vloeien uit Uw wonden.

### [4] Gratitude II

Ik dank U, God, voor alles wat U hebt gedaan  
voor mij. Ik dank U voor hoe v  r U bent gegaan  
voor mij. Toch zal ik U nooit ergens méér voor danken  
dan voor de eindigheid van mijn aardse bestaan.

### [5] Mea culpa I

U spreekt tot mij, maar ik blijf voor Uw woorden doof.  
U sterft voor mij, en nóg blijf ik vol ongeloof.  
U bent mijn licht, maar ik blijf in het duister tasten.  
Heer, tussen U en mij, hoe peilloos gaapt de kloof!

### [6] Mea culpa II

Soms ben ik Thomas: wat ik zien kan, kan ik weten.  
Soms ben ik Petrus: wie U bent, wil ik vergeten.  
Soms ben ik Judas: wie biedt meer, meer dan U, Heer. –  
Wantrouwig, laf, te koop: soms moet ik *zondaar* heten.

### [7] Mea culpa III

God, door mijn schuld hebt U Uw eigen Zoon zien lijden;  
en de strijd met de dood, die U Hem hebt zien strijden,  
is geschied door mijn schuld, God, door mijn grote schuld.  
Moge U, als delging, mij nooit meer U zien mijden.

### [8] Unde malum

De zesde dag. God plant in Adams hart de zaden  
waarin de aard ligt van de mens en van diens daden.  
Welk zaad tot wasdom komt, bepaalt de vrije wil.  
Het goede bestaat bij de gratie van het kwade.

[9] Infernus I

De wereld is de hel. De duivels, dat zijn wij.  
Duivels zijn wij allen, ik net zozeer als jij.  
De hel, dat zijn wijzelf. De hel, dat is de ander.  
Ik ben de hel voor jou, jij bent de hel voor mij.

[10] Infernus II

De wereld is de hel. De duivels, dat zijn wij.  
Duivels zijn wij allen, ik net zozeer als jij.  
Onder de vernislaag die wij beschaving noemen,  
gaan wrok en wraaklust schuil, bloeddorst en razernij.

[11] Semper solus I

Al had je continu veel mensen om je heen,  
het maakte geen verschil: je was nog steeds alleen.  
*Samen* betekent niets. De ander blijft de ander.  
En *iedereen* beduidt: er is van ieder één.

[12] Semper solus II

Je bent volstrekt uniek, en dus volstrekt alleen.  
Elk contact vertelt je: van jou is er maar één.  
Samen zijn is een droom, want er bestaat geen samen.  
Leven is alleen zijn met mensen om je heen.

[13] Semper solus III

De mens is niet gemaakt om samen te zijn. Eén  
mens op de één weet zich existentieel alleen,  
weet dat geen ander mens ter wereld hem kan peilen.  
Díe eenzaamheid kent elk. Ze is van iedereen.

[14] Semper solus IV

Maar in alleen zijn ligt ook groot geluk besloten:  
je valt terug op Hem, uit wie je bent ontsproten;  
en wie alleen wil zijn, maar samen met de Heer,  
die treft geen mensen meer, – dus ook geen idioten.

[15] Deus verus I

Of U bestaat of niet, bij U kan ik terecht.  
U spreekt mij aan, maar niets is alles wat U zegt.  
En toch: dat U alleen als vrucht van mijn verbeelding  
in mijn hoofd leeft, maakt U voor mij niet minder echt.

[16] Deus verus II

U bepaalt mijn leven, en U zou niet bestaan?!  
U zou een wensdroom zijn? – Geen droom doet zó echt aan!  
Onrustig blijft het hart dat zoekt en niet kan vinden.  
Ik vind in U mijn rust, en ík verkeer in waan?!

[17] Deus verus III

Of U bestaat of niet, of U niets méér beduidt  
dan een mooie wensdroom die aan mijn brein ontspruit,  
dan wel het Brein bent waaraan álles is ontsproten ... –  
Of U bestaat of niet, dat maak ik zelf wel uit.

[18] Deus verus IV

Zelfs als U níét bestaat, bestaat U nog altijd.  
In mijn hoofd. In mijn hart. Ik raak U nooit meer kwijt.  
U bent zolang ík ben. U leeft in mijn gedachten.  
U bent zolang ik denk. U bent zolang ik lijd.

[19] Silentium Dei

Ik weet, wanneer ik bid, dat U mij altijd hoort.  
Maar wát ik ook belijd, uit Uw mond komt geen woord.  
Ik hoor alleen mijzelf. Ik hoor mij met U praten.  
Ik hoor alleen mijzelf, want U zwijgt als vermoord.

[20] Deus magnus I

U bent zo groot, mijn God; en ik, ik ben zo klein,  
dat ik nooit schroomloos voor Uw majesteit verschijn.  
Wanneer ik tot U bid, is het met ingehouden  
adem, bewust van schuld, en met een hart vol pijn.

[21] Deus magnus II

U bent zo groot, mijn God; en ik, ik ben zo klein,  
dat dit verschil in stand ondraaglijk dreigt te zijn.  
Want ik besef dat ik bij leven niet zal worden  
wat U al eeuwig bent: in doen en denken rein.

[22] Deus magnus III

Ik ben zo klein, mijn God; en U, U bent zo groot,  
zo grenzeloos, dat ik, wanneer ik op een dood  
of ondoordacht moment, Uw wezen tracht te vatten,  
meteen tegen de muur van Uw mysterie stoot.

[23] Deus magnus IV

Ik ben kleinzielig, God; maar U, U bent wél groot  
van hart. Want aan het kruis hebt U, in stervensnood,  
de nood tot deugd gemaakt, de deugd tot heil voor allen:  
Uw bloed werd levensdrank, Uw lichaam levend brood.

[24] Deus magnus V

Ik ben op weg naar U. Maar om U te bereiken  
moet elk gebrek in mij voor Uw volmaaktheid wijken.  
Van elk dwaas aards verlangen, elke aardse smet;  
van zóveel moet ik af, wil ik U ooit gelijken.

### [25] Beatitudo I

Van honderdduizend dingen ondervind je hinder.  
Meer last zijn ze dan lust. Jouw lust ligt in steeds minder.  
Zoveel is van geen tel. Maar deze waarheid wel:  
wie zijn lust heeft in God, wordt van geluk de vinder.

### [26] Beatitudo II

Al biedt de wereld jou een droom van mooie spullen,  
één kruisbeeld is meer waard dan duizend van die prullen.  
Al schenkt de wereld jou een liefde tot de dood,  
er blijft een leegte die alleen de Heer kan vullen.

### [27] Beatitudo III

Hoelang nog hoop jij het geluk te kunnen vinden  
buiten *Hem* om, die jou, reeds vóór je was, beminde?  
Dat Hij de sleutel is, je zou het zien, wanneer  
je maar de ogen van je hart ontsloot, verblinde!

### [28] Beatitudo IV

Naar wat gelukkig maakt zoek je je hele leven;  
en je merkt niet, terwijl je domweg na blijft streven  
wat níét gelukkig maakt, dat wat je vinden wil  
op elke bladzij van de Bijbel staat beschreven.

[29] Quid hac vita I

Wat is dit leven? Niets dan één groot passiespel:  
zonder goede afloop, maar met hoop op herstel.  
Want dit aardse bestaan preludeert op een tweede,  
dat we *hemel* noemen. Dit eerste heet: de hel.

[30] Quid hac vita II

De mens komt ongevraagd ter wereld, als een teer,  
arm, huilend wezentje; en kreeg hij, na een meer  
dan waardig leven, de vraag: vatbaar voor herhaling? –,  
hij schudde het hoofd, en bedankte voor de eer.

[31] Quid hac vita III

Je ziet het levenslicht. Verborgen blijft de zin.  
Geboorte is van leed het zekerste begin.  
Je komt ter wereld om te lijden en te sterven.  
Een kind, pas uit de schoot, kroop er het liefst weer in.

[32] Quid hac vita IV

Dit ijdele bestaan, het heeft noch doel noch zin.  
Het einde heet de dood, geboorte het begin.  
Wat we daartussen doen, dat is de tijd verdrijven. –  
Meer haal je er niet uit, want meer zit er niet in.

[33] Quid hac vita V

Is dit leven geen bron van voort-durend verdriet.  
Vreugde, als die bestaat, ligt in een ver verschiët.  
Maar we blijven, zolang ons dagen zijn beschoren,  
de tijd volmaken, want iets anders is er niet.

[34] Quid hac vita VI

Het doel van dit leven, is het niet doelloosheid.  
We volgen een pad, dat wellicht nergens toe leidt.  
Toch blijven we doorgaan. En ofschoon dat de leegte  
in ons bestaan niet vult, verdrijft het wel de tijd.

[35] Quid hac vita VII

Dit leven kent één wijs; één grijs gedraaide plaat.  
De tekst van telkens weer datzelfde liedje gaat:  
opstaan, werken, slapen, opstaan, ... En deze riedel  
ratelt maar door met rigoureuze regelmaat.

[36] Quid hac vita VIII

Het doel van dit leven, is het niet doelloosheid.  
We volgen een weg, die wellicht nergens toe leidt.  
Misschien *zijn* we de weg. En ofschoon dat de leegte  
in ons bestaan niet vult, lenigt het wel de spijt.

[37] Quid hac vita IX

Wat is het menselijk bestaan? Niets dan de luister  
van een lichtflits in een oneindigheid van duister.  
En wekt de levensreis, hoe kort en lastig ook,  
de indruk *juist* te zijn, wat eeuwig duurt is juist.

[38] Quid hac vita X

Wat is dit leven? Niets dan drogbeeld, niets dan schijn;  
niets dan begoocheling, façade, rookgordijn.  
De zin ervan? Inzien dat deze ondermaanse  
dwaaltuin één uitweg kent: verloochening van *zijn*.

[39] Cursus ad mortem

Dit doelloze bestaan, er valt niet aan te wennen.  
Leven lijkt niets anders dan naar de dood toe rennen.  
Of is het doel de dood? Zo ja, dan is het zaak  
de dood te leven door het leven te ontkennen.

[40] Somnium

Ik droomde dat het leven slechts een nare droom was, –  
dat het niet écht, maar slechts een droom, een zware droom  
[was;  
tot ik ontwaakte, en teleurgesteld begreep  
dat het geen *ingebeelde*, maar een *ware* droom was.

[41] Nihil sum I

Ik ben niets, Heer, niets dan wat poeder in Uw hand;  
ik heb niets, Heer, niets dan mijn geloof in U, want  
ik wil niets, Heer, niets dan dat U aan mij blijft slijpen  
als aan een doffe, onbehouwen diamant.

[42] Nihil sum II

Ik ben niets, Heer, dan een op aarde dolend kind;  
ik heb niets, Heer, dan U – de rest is waan en wind;  
ik wil niets, Heer, dan voor de lokroep van de wereld  
potdoof worden, en voor haar glanslaag stekeblind.

[43] Nihil sum III

Niets ben ik, Heer, omdat U altijd zegt: "Wees Mij.";   
niets heb ik, Heer, omdat U altijd zegt: "Wees vrij.";   
niets wil ik, Heer, omdat wat mensen doorgaans willen   
niet leidt tot blijdschap, en U altijd zegt: "Wees blij.".

[44] Nihil sum IV

Zonder U ben ik niets, omdat U alles bent;  
zonder U heb ik niets, hoe ik het keer of wend;  
zonder U wil ik niets, behalve dan U blijven  
zoeken, U niet vinden, U zoeken, elk moment.

[45] Nihil sum V

Omdat ik niets ben, Heer, en niets moet willen zijn;  
omdat ik niets heb, Heer, wat ik kan noemen *mijn*;  
omdat ik niets wil, Heer, dan mijn wil laten varen  
in ruil voor Uw wil, en het maal van Brood en Wijn.

[46] Nihil sum VI

Omdat ik niets ben, Heer, en niets wil kunnen blijven;  
omdat ik niets heb, Heer, dan tijd om te verdrijven;  
omdat ik niets wil, Heer, dan elke dag opnieuw  
doorgaan met U en daar gedichten over schrijven.

[47] Nihil sum VII

Omdat ik niets meer ben, dus niets meer hoeft te vrezen;  
omdat ik niets meer heb dan U, die bent verrezen;  
omdat ik niets meer wil dan U, dan U alleen.  
Was U een ziekte, Heer, ik wou nooit meer genezen.

[48] Nihil sum VIII

Nu ik niets meer ben, laat mij, Heer, niets meer ervaren;  
nu ik niets meer heb, laat mij, Heer, niets meer vergaren;  
nu ik niets meer wil, laat mij, Heer, om Uwentwil,  
niets meer vinden dan U, door niets te evenaren.

[49] Sum omnia

Wanneer ik sterf, dan sterft de wereld met me mee.  
Immers, de wereld is niets méér dan mijn idee  
van de wereld. De wereld, dat ben ik. – Derhalve:  
Wanneer ik sterf, bestaat de wereld dan nog? Nee.

[50] Corpus onus I

Je lichaam is een last. Je moet het laven, voeden,  
verzorgen, rust gunnen, voor pijn en kou behoeden.  
Goddank dan dat de Dood je van die last ontlast. –  
Welke dood je ook sterft, het is altijd een goede.

[51] Corpus onus II

Mijn haren worden wit. Mijn tanden vallen uit.  
Mijn ogen gaan elk jaar aanzienlijk achteruit. –  
Zegt niet de Schrift dat het de Geest is die doet leven,  
en dat het lichaam niets, nee waarlijk niets beduidt?

[52] Corpus onus III

Je lichaam is een last. Je moet het laven, voeden,  
verzorgen, rust gunnen, voor pijn en kou behoeden.  
Je lichaam is een last. Wees blij dat het vergaat.  
Wees blij dat hij bestaat, de Dood. Dat hij zich spoede.

[53] Secundus adventus I

Lang duren de dagen, en langer nog de nachten,  
voor hen, Heer, die als ik, Uw wederkomst verwachten.  
Het leven is advent, en elke dag is kerst:  
ik moet U baren in het diepst van mijn gedachten.

[54] Secundus adventus II

U zegt: "Ik kom.", en ik geloof U op Uw Woord.  
Maar, Heer, als U weer afdaalt naar dit lage oord  
en U maakt alles nieuw, begin dan met het schepsel  
dat doorgaat voor 'beschaafd': het is reeds lang ontspoord.

[55] Secundus adventus III

Heer, haal mij hier vandaan. Ontbind mijn laatste banden  
met deze aardkloot, ooit ontvangen uit Uw handen, –  
toen een paradijs, maar sindsdien zozeer ont-aard  
dat ik nog steeds niet weet waarom ik hier moest stranden.

[56] Secundus adventus IV

Opdat ik worden mag wie ik, reeds lang voor mijn  
verhaal een aanvang nam, was voorbestemd te zijn,  
kom, Heer, en oordeel scherp. Want als U komt als Rechter,  
dan sta ik naakt voor U, ontdaan van alle schijn.

[57] Secundus adventus V

Op een dag daalt U neer op aarde met een horde  
engelen in Uw spoor, en herstelt U de orde  
middels de vrede van een duizendjarig Rijk,  
opdat ook hier Uw naam voorgoed geheiligd worde.

[58] Ultima solutio

Verwek geen kinderen. Zorg niet voor nageslacht.  
Geen droever lot dan wat de mens op aarde wacht.  
Laten we niets meer doen dan uitdoven als sterren,  
en berustend opgaan in de Eeuwige Nacht.

[59] Requiem aeternam I

*Al wat ontstaat vergaat, wat wordt geboren sterft:*  
een wet door God zelf in de Levensboom gekerfd. –  
Die wet, als straf bedoeld, ervaar jij als een zegen:  
eeuwige rust is wat je mét de dood verwerft.

[60] Requiem aeternam II

“Eeuwige rust”, aldus begint de dodenmis.  
Woorden die zeggen wat de hemel waarlijk is:  
een oase van rust, een vredesoord, een wereld  
vrij van behoefte, vrij van nood, vrij van gemis.

[61] Requiem aeternam III

Je zag het levenslicht. Waarom, dat weet je niet.  
Wat je wél weet is dit: de Dood vergeet je niet.  
Goddank is hij er om wie rust wil, rust te gunnen.  
Ach, had je nooit het licht gezien, het speet je niet.

[62] Requiem aeternam IV

Zoals de moeite die bij opstaan wordt ervaren,  
de pijn is in het klein van weeën en van baren,  
zo reflecteert de slaap de vrede van de dood. –  
De *aardse* rust is reeds een voorsmaak van de *ware*.

[63] Requiem aeternam V

Bezorgt uw broeder Slaap mij thans de mooiste uren,  
straks valt uit u, o Dood, nog veel méér moois te puren!  
Ach, hóé verlang ik naar dat ene ogenblik  
waarop úw rijk begint om eindeloos te duren.

[64] Requiem aeternam VI

Wanneer de nachtrust reeds in zo een hoge mate  
genot verschaft, ontspant, verkwikking biedt ten bate  
van lichaam en van geest – , hoezeer moet dan de Rust  
waaraan geen einde komt, ons niet genieten laten.

[65] Requiem aeternam VII

Hoe zalig moet dat zijn: voor altijd vredig rusten  
in de Leegte, het Niets, het Grote Onbewuste.  
Hoe zalig moet dat zijn! Nooit meer de lasten van  
het aards bestaan, alleen nog van de dood de lusten.

[66] Requiem aeternam VIII

Grafbewoners, hoezeer zijn jullie te benijden,  
volop de rust genietend aan de overzijde!  
Hoezeer benijd ik jullie, ik die in dit dal  
van tranen – hoe lánɡ nog?! – een leven heb te lijden.

[67] Requiem aeternam IX

Pas als ik sterf kan ik voorgoed alleen met U zijn.  
Zolang ik adem moet ik in het hier en nu zijn,  
en omgaan met de mens, mijn arme lotgenoot. –  
Pas als ik sterf kan ónze omgang continu zijn.

[68] Requiem aeternam X

*Al wat ontstaat vergaat, wat wordt geboren sterft:*  
een wet door God zelf in de Levensboom gekerfd.  
En in Zijn Testament staat zwart op wit te lezen:  
eeuwige rust is wat de ware christen erft.

[69] Conclusio

Ik *ben* niets.

Ik *heb* niets.

Ik *wil* niets.

Heer Jezus, kom!